

Esej w XVIII w.: polskie lektury i inspiracje

(Pałac Staszica w Warszawie, 27-28 listopada 2025 r.)

Hasła „Esej” nie uwzględnia *Słownik literatury polskiego oświecenia* (red. T. Kostkiewiczowa, wyd. 1: 1977), a w *Encyclopedia of the Essay* (ed. T. Chevalier, 1997) jedyną XVIII-wieczną pozycją reprezentującą *Polish Essay* (ed. K. Mitova-Janowski) jest czasopismo „Monitor”, na łamach którego publikowano adaptacje artykułów „Spectatora”. Czy ma zatem sens zajmowanie się XVIII-wiecznymi kontekstami i źródłami polskiego eseju? Świadectw recepcji odnajduje się dziś coraz więcej w różnych dziedzinach wiedzy i piśmiennictwa, doceniając rolę pisarzy i myślicieli oświecenia w kształtowaniu indywidualnej formuły gatunku. Eseistyce wieku świateł przysłużyła się bowiem popularność filozofii moralnej, refleksji politycznej, epistolografii i salonowej konwersacji, jak również dyskursów podejmowanych na łamach prasowych, w kręgach akademii i towarzystw naukowych. Analogicznie do prozy francuskiej czy niemieckiej, w polskiej twórczości prozatorskiej esej skrywał się pod innymi określeniami gatunkowymi, anektując dla swych potrzeb m.in. przedmowy, kazania, pamflety, listy z podróży i encyklopedie.

Zespół **Pracowni Literatury Oświecenia Instytutu Badań Literackich PAN** zaprasza Badaczy różnych specjalności do udziału w konferencji poświęconej eseistyce w XVIII-wiecznej Rzeczypospolitej: autorom i odbiorcom, lekturom i inspiracjom, przekładom i twórczości oryginalnej, tekstom literackim i użytkowym, dziełom polsko- i obcojęzycznym oraz polonikom. Intencją organizatorek jest skłonienie do refleksji i dyskusji, których rezultatem stałaby się publikacja odsłaniająca źródła fascynacji esejem oraz definiująca formuły i tematykę gatunku w piśmiennictwie polskim XVIII stulecia.

Do udziału w obradach zapraszamy także Historyków literatury renesansu i baroku, którzy chcieliby podzielić się z nami wiedzą o tradycjach polskiego eseju oraz Badaczy późniejszych epok, rozpoznających w spuściznie i refleksji teoretycznej po roku 1800 oświeceniowe źródła i inspiracje.

Anonsowaną konferencję i przyszłą publikację pragniemy dedykować pamięci Pani Profesor Zofii Sinko (1919-2006), której książki stworzyły podstawy dla badań nad polskojęzycznym esejem w XVIII w.

Konferencję zaplanowano na **27 i 28 listopada 2025 r.** Miejscem obrad będzie Pałac Staszica w Warszawie. Przewidywany czas wystąpienia: 20 minut. IBL PAN nie ma możliwości zapewnienia Referentom noclegów, nie zwraca także kosztów dojazdu. Nie jest przewidziana opłata konferencyjna. Na Państwa zgłoszenia, uwzględniające tytuł i streszczenie referatu, oczekujemy **do końca kwietnia** pod adresem Pracowni Literatury Oświecenia IBL PAN (e-mail: oswiecenie@ibl.waw.pl; prosimy o dopisek w tytule: **esej**).

dr hab. Magdalena Kinga Górka
dr Klara Leszczyńska-Skowron